

Česko-lužický věstník

Ročník XV
Číslo 6 / červen 2005

Jarmila Vrchotová-Pátová Co je to stáří... ? Što je ta staroba

Stáří jsou šedé nebo bílé vlasy a krutě dlouhé chvíle, kdy člověk vzpomíná si na to, co bylo dávno – nebo třeba včera. Stáří jsou vrásky od rána do večera, laskavost i posměch mládí a odchod nejbližších, které nám nenahradí nikdo z nové generace. Stáří je lůžko, ale také práce, čím dál, tím těžší sice, i když je smysluplná – tak je jí čím dál více... Stáří je radost z dětí, z vnuků – nebo také žal. I ve stáří to platí, že život jde vždy dál. Se vším se smířit třeba a prostě žít a žít! Hůl, berle, léky – denní chleba. a hlavně humor neztratit! Stáří jsou ztuhlé krční svaly, ale zkus, přesto ohlédni se – i když tě bolí pohyb malý (to ve stáří tak dobře ví se!) třeba jen symbolicky ohlédni se: Ta léta nazpátek? Bylo jich vskutku nemálo... Nemusíte být vždy slavní, ale při tom ohlédnutí ve stáří je vždycky hlavně, co tady po nás zůstalo!	Staroba su šere abo běle włosy a hłownje dołhe chwile, hdyž čłowjek dopomnjece pyta na to, što běše něhdy – abo snadź tež wčera. Staroba su fałdy wot ranja hač do nocy – luboznosć a směwy młodych a wotchad najbližich kotrež nam njenaruna ničtò z nowej generacije. Staroba su łóžko, ale tež džěto, čim wjac, čim ćežše wězo, tež, hdyž je zmysłapołne – tak je toho čim wjac a wjace... Staroba je radosć nad džěćmi hač k wnučkam – ale tež starosć tež w starobje to płaći, zo žiwjenje přec dale dže. Ze wšěm so wujednać je trjeba a prosće žiwy, žiwy być! Kij, lěki zejpjery – wšědny chlěb a hłownje – humor njezhubić! Staroba su pozemrěte myški, to spytaj, je nic začuwać – tež hdyž će mały pohib boli (to w starobje lochko so praji) Snadź jeno symbolisce pospytaš to: Tych lětow, tych zaštych? Wěsće jich njeběše mało... Njetrjebaće być přec sławni, ale při wšěm wróćodžiwanju w starstwje je přeco to hłowne što tu je po nami wostało!
--	---

Z rukopisu (2003) přebásnil Ludwig Kola.

Kdo a kým byl Karel Krejčí? Josef Lebeda

Tuto otázku jsem dostal na mezinárodní konferenci poněkud opožděně k 100. výročí narození této významné české osobnosti od studenta sorabistiky Radka Čermáka, dnes již velmi agilního a i známého v česko-lužickosrbských stycích. Proto se snažím odpovědět nejprve všeobecně úvodem a potom zvláště něco sdělit o Krejčím – sorabistovi.

Na mimořádně významném díle Karla Krejčího (1904–1979), literárního historika v oblasti polonistiky, bohemistiky a komparistiky, začíná ležet bohužel více a více prachu přes velké vědecké jméno, které svým dílem získal. Na filozofické fakultě Karlovy univerzity se habilitoval jako docent v třicátých letech minulého století velmi uznávanou prací *Polská li-*

teratura ve vírech revoluce, kterou připomněl a novým tvůrčím způsobem zpracoval období kolem roku 1905. Za 2. světové války napsal svoji *Sociologii literatury*, kterou ilegálně přednášel v prostorách Mánesa, sulpoval nacisty zakázanou vysokoškolskou výuku českým studentům, a byl vězněn proto koncem okupace na Pankráci, kde on i česká věda měli štěstí, že přežil. Po II. světové válce vystřídal ve vedení katedry polonistiky na filozofické fakultě UK svého učitele univ. prof. Mariana Szykowského a byl rovněž jmenován univerzitním profesorem. Lze s obtíží odpovědět na otázku, které dílo Krejčího bylo jeho „opus magnum“. Byly jimi v roce 1955 vydané neobyčejně obsáhlé *Dějiny polské literatury*, přeložené brzy

do polštiny a němčiny, za které autor získal i vysoká polská vyznamenání, ale i čestný doktorát varšavské univerzity. Po politických prověrkách na univerzitě v roce 1958, iniciovaných tehdejšími režimy, kterými „neprošel“, byl politicky pronásledován. Právě v takových peripetiích svého života ukazuje, jak velkým člověkem je. Odložen do jednoho z ústavů Akademie věd píše a vydává další své obdivuhodné a zvláště závažné dílo *Heroikomiku v básnictví Slovanů* (1962), ve kterém vedle literatury starověku a středověku v úvodu probral i literaturu světovou uvedeného heroikomického žánru a na ni navázal rozbořením prakticky všech slovanských literatur (když nejen zmínku, ale i krátkou charakteristiku má i v jedné bajce Handrije Zejlara), tedy neopomíná ani literaturu lužickosrbskou ve světovém a slovanském kontextu zvláště. Není možné zmínit ani vše nejzávažnější, o čem mezinárodně uznávaný vědec Krejčí psal. V bohemistice třeba připomenout zvláště jeho Jakuba Arbese a v komparatistice jeho pozdní *Českou literaturu a kulturní proudy evropské* (1975), kde neváhal průkopnický srovnávat život a dílo Jaroslava Haška a Franze Kafky. Jako pragenzista srdcem i mozkem stál svojí znamenitou *Prahou legend a skutečnosti* (1967) u počátků vzniku Rippelinioho Prahy magické.

Není však možné opomenout pro vysokou úroveň jeho studentských prací nevelké, ale opět třeba říci průkopnické a závažné dílo sorabistické. Než se plně obrátil k polonistice, byl nejen studentem germanistiky (1923–1926), ale i žákem tehdy docenta lužickosrbského jazyka a literatury Josefa Páty. Lužickým Srbům, ale i české kultuře zpracoval to tehdy nejzávažnější z lužickosrbského dramatu. Soudobou vědeckou analýzou, ale i přesvědčivostí svého talentu rozebral drama Jakuba Barta-Čišinského *Na hrodzišču*, první pokus o velké lužickosrbské drama, které pro své vysoké nároky, kdy nešetřil zvláštní obtížné podmínky lužickosrbské, považoval za velký, ale nezdařený pokus. Nebyl by to Krejčí, aby si pro svůj rozbor nevybral hned na počátku svého sorabistického zájmu jednu z největších, ne-li největší lužickosrbskou osobnost v oblasti literatury a nepodrobil ji přísnému rozboru. Dramatická práce Čišinského připadá

Krejčímu více literárně-prozaická, než aby splňovala nároky skutečného dramatu a postupného vyvrcholení jeho požadovaného napětí. Svoji práci *Dramatik Jakub Bart-Čišinski* zahájil Krejčí antitezí *Jakub Bart-Čišinski dramatikem nebyl*. Tato jeho první větší práce vychází v druhé polovině 20. let 20. století v rámci Sborníčku Jakuba Barta-Čišinského v Pátově Česko-lužické knihovničce. Na tento svůj sorabistický zájem navázal Krejčí další studií *Moderní drama lužickosrbské*, která byla v roce 1928 otištěna na pokračování v Česko-lužickém věstníku. Rozebírá tentokrát lužickosrbská dramata nová, téměř soudobá, která byla dávána již na lužickosrbských domácích ochotnických scénách, a to s úspěchem. Zabývá se Józefem Nowakem, ale jeho *Poslední kral* i *Swobody* njewěsta mu připadají poněkud jednoduše národní a příliš historizující, třebaže uznává pokrok na poli lužickosrbského dramatu právě tímto zvláště mezi Lužickými Srby populárním autorem-dramatikem a básníkem. Krejčímu neunikla ani Chodojta, drama od Marji Kubašec. Ale také s ní není zcela spokojen podle jeho nároků divadelního kritika. Přece jen kladné stránky uznává u literární a především divadelní historii poněkud opomíjeného Šlodeňkova Napoleona, kterého již tématem, ale i zpracováním považuje za srovnatelnějšího s mezinárodním kontextem.

Karel Krejčí se angažoval v době svého sorabistického zájmu i v Česko-lužickém spolku Adolf Černý, kde jedno školní období vykonával ve výboru i funkci zástupce pokladníka. Přes svůj rozchod se sorabistikou oznámený veřejně v časopisu *Demokratický střed* (1929) pro malý zájem o krásnou literaturu domácí v Lužici samé se Krejčí soukromě Lužici zabírá i v pozdním věku, kdy své žáky posílá k návštěvě Budyšina a vybavuje je potřebnými informacemi o tamních unikátních historických památkách. Lužičtí Srbové na něj ani později v závěru jeho života nezapomínají. Petr Malink vydává jeho studii o dramatu Jakuba Barta-Čišinského v lužickosrbském překladu v knize *Mnohich njebě lubušć*. Karel Krejčí byl prostě všude, kam svým vědeckým dílem vstoupil, velkou a nezapomenutelnou osobností.

Pobyty lužickosrbských dětí v Čechách za první republiky

Od našeho čtenáře, lužickosrbského sokolského pracovníka **Mikławše Krawce**, jsme obdrželi zajímavý článek a další informace o pobytech lužickosrbských dětí na prázdninových táborech v Čechách. Článek ze *Sokolských listů* (ročník 10, č. 4, 2003) uveřejňujeme v českém překladu. Mikławši Krawcovi děkujeme za tyto materiály i za poskytnutí originální fotografie, kterou také otiskujeme. Budeme vděční všem čtenářům, kteří nám napíšou, pokud sami nebo ze vzpomínek starších lidí vědí k této kapitole česko-lužických styků více.

M. Krawc píše:

„Po našich dotálních sledzenjach běchu w Čěskej na ślědownacych městnach prôzdninske lěhwa za serbske džěci – wo dalších priwatnych přebywanjach dotal mało wěmy:

Bělá pod Bezdězem	1920–1929
Mělník	1924
Chlumec n. Cidlinou	1924
Vehlovice	1925–1927
Praha	1925–1930, 1932
Jablkyne	1930–1932, 1945–1946
(dnes Jabkenice, okr. Mladá Boleslav – pozn. red.)	
Staré Splavy	1945
Lišov u Č. Budějovic	1945
Janov u Děčína	1946
Zbraslav	1946

Snadž móže něchtó z čitarjow dalje nadrobnosće podać? Wo přěnim přebywanju w Bělé wěmy, zo bě to hłownje zaslužba pana Josefa Maštálka – ze serbskeje strony běchu tam kublarjo Michał Nawka, Pawoł Delan, Jurij Šlodeńk, Jan Meškank, z džěci Anton Nawka a bratr Józef, Jurij Rjenč, Jurij Šofta (pozdžiši duchowny), Jurij Winar, Maks Rječka.“

Česko-lužický věstník 7/1924 přinesl k pobytům lužickosrbských dětí následující zprávu:

Lužickosrbská prázdninová dětská kolonie na Mělníce a v Chlumci n./Cidlinou. O letošních prázdninách podařilo se umístiti

větší počet lužickosrbských dětí v našich městech. Péči Českého srdce a Okresní správní komise umístěno na třicet dětí za opatrování p. Dra H. Šlecy a jeho choti, jakož i sl. Alice Smolerjec na Mělníku. Dětem se tu velice líbí a jsou spokojeny. – Druhá výprava dětí za vedení učitele Jurije Wjely umístěna v Chlumci nad Cidlinou. Všichni jsou rádi u nás a budou si odtud odnášeti nejlepší dojmy. Praha byla jejich touhou a splněním této vracení se neradi domů. – Mimo tyto kolonie dlelo několik chlapců v dětské kolonii v Dubenkách a ve Slaném, za což nutno vděčiti nadšenému faráři K. P. Lanštjakovi. – Doufáme, že příštím rokem podaří se opět provést několik lužických kolonií u nás, které zachovají milé vzpomínky u dětí na český venkov.

Mezinárodní prázdninový tábor 1931 v Čechách

H. Winarjec-Orsesowa

(Překlad Z. Sklenářová. Redakčně upraveno a kráceno.)

Sokolové z mladoboleslavského okresu pozvali v letech 1930, 1931 a 1932 lužickosrbské děti do Smetanových Jabkenic. Několik radworských školáků tam pobýlo společně s dětmi z Wotrowa a Pančic. Dohromady to bylo 13 hochů a osm dívek. Z Radwora byli mezi nimi Franc Šefer, Mikławš Delan, Beno Nawka, Jurij Bjeňš, Franc Grubert, Franc Kilian a ... Šmarander.

Franc Šefer a Mikławš Delan vzpomínají:

Z Lužice do překrásné krajiny Jabkenic /ve vzpomínkách stojí posrbštěná podoba Jablukecy – pozn. red./ je provázeli učitel Jurij Šlodeńk z Pančic a student Pawoł Nowotny z Budyšina. V českém městečku se o skupinu laskavě staral vedoucí skupiny Čáslav Leska (?) a ředitel školy a pořadatel kolonie Bohumil Havlín se svou manželkou a synem. Čáslav Leska neorganizoval jen zábavy a výlety, jezdil také na motocyklu po okolí Mladé Boleslavi a prosil o dary a potraviny pro prázdninový tábor. Děti tam pobývaly od 26. července do 10. srpna 1924, tj. 16 dní.

Děti našly útočiště ve dvou školních třídách, spaly v postelích s bíle

povlečenými polštáři a peřinami, v další třídě byla jídelna a zároveň společenská místnost. Hlavní kuchařkou byla manželka Bohuslava Havlína. To pravé české chutné jídlo si tehdejší účastníci pamatují ještě dnes. Syn ředitele školy byl učitel a často s nimi sportoval.

Za pěkného počasí děti odpočívaly v zeleném městském parku a v okolí městečka, a bavily se na sportovním hřišti nejrůznějšími hrami.

Nadmíru sváteční byla uvítací slavnost, kdy žáci z městečka a mnozí obyvatelé přišli pozdravit lužické děti s dechovou kapelou. Městečku se říká Smetanovo výletní městečko, velký hudebník Bedřich Smetana tu bydlil v letech 1875–1884. Účastníci prázdninové kolonie poslouchali u jeho pomníku úryvky z jeho života a uctili ho kyticí s lužickosrbskou stuhou. Dále vzpomínali před pomníkem padlých vojáků z první světové války 1914–1918.

Zvláště povzbuzující byla pro ně návštěva zlaté Prahy a vystoupení s pestrým programem v pražském Rozhlase. Pražský hrad, Malá Strana s ka-

tedrálou sv. Mikuláše a Karlův most na všechny velmi zapůsobily. A přece si pan dr. Nowotny vzpomínal na jednoho chlapce z Radwora. Když se ho ptali, co ho nejvíce zaujalo, hošík odpověděl: „Támhleť krásný ovčácký pes!“ Ten šel právě se svým pánem okolo. Inu, takové jsou děti! – Čeští dobrodinci věnovali dětem něco na památku: peníze, pohlednice, knihy. Na co si však oba živě vzpomínali, bylo to, že každé dítě dostalo od zástupce firmy Baťa darem nové boty. Které vsi a městečka navštívili, ačkoli je tam všude nadšeně vítali a bohatě hostili, to však už dobře nevěděli.

Pro Mikławše Delana skončila návštěva v Praze dosti nemile. Onemocněl spalničkami – celé tělo měl poseto červenými skvrnami. Odvezli ho do nemocnice, kde musil zůstat dva týdny v karanténě. Skupina se vrátila s učitelem Słoděnkem domů. Student Pawoł Nowotny zůstal při nemocném. Protože děti překročily hranice na společný pas, obstaral pro něj takzvaný „nouzový“ pas. Spolu s Mikławšem Delanem se student Nowotny vrátil do Lužice a předal ho rodičům v Boranecích.

NOVINY

Z DOMOVA

Malíř Lužice Ante Trstenjak (1894–1970)

31. března v aule Filozofické fakulty UK na nám. Jana Palacha se mohli čeští přátelé Lužice po dlouhých letech opět seznámit s prací Slovince, který byl zapomenut jak v Praze, kde studoval a po léta žil, tak v Mariboru, kde strávil svá poslední léta. Jeho život by jistě vydal na knihu Bohumily Šretrové i na poutavý životopisný film.

Tento slovinský expresionistický malíř studoval ve Štýrském Hradci, Vídni, Záhřebu, Praze a Paříži. Studia však přerušila první světová válka, ve které byl raněn do srdce. Nejméně známý z trojice malířů Lužice Kuba – Trstenjak – Nowak na radu přátel Lužice z Francie a Československa v roce 1928 odjel do Lužice zachytit zanikající krásu lužickosrbských krajů. Na výstavě Ludvíka Kuby se poprvé seznámil s lužickými kroji, s Měrcínem Nowakem-Njehorňským ho pojilo dlouholeté přátelství. Od roku 1930 žil v Praze, kde také namaloval většinu ze svých nejlepších obrazů, avšak procestoval celou Evropu. Byl známý zvláště jako portrétista. Vystavoval především v Československu, Francii a Slovinsku. V roce 1944 byl poslán do koncentračního tábora

u Vratislavi, protože se nechtěl zřít své manželky Židovky, nakonec utekl z pochodu smrti. V roce 1950 musel z Prahy odejít podruhé, protože se nechtěl zřít solidarity s Titovou Jugoslávií. Ve Slovinsku je jeho působení spjato především se štyrským Mariborem. Zemřel na konci roku 1970 uprostřed své retrospektivní výstavy, kde proběhl i smuteční obřad. V této době se o něj však již zajímala historička umění **Maja Vetrihová**, která nashromáždila velké množství materiálu, především z rozhovorů s malířem. Později o něm napsala rozsáhlou disertaci. Nejnovější lužickosrbské informace najdete v Serbských novinách z 25. dubna 2003, autorem je Jurij Luščanski, který se v poslední době Trstenjakem intenzivně zabývá.

Přednášela Trstenjakova praneteř **Hana Králová**. Seznámila nás i s některými materiály, které zůstaly po Trstenjakově nuceném odchodu v Praze a s informacemi z deníku malířovy manželky Evženie Heřmanové.

Další podklady poskytl Jurij Luščanski, který se intenzivně zajímá o lužickou část jeho práce, kterou tvořily především portréty v cyklu

Lužičanke. Zaplňuje tak mezeru ve zkoumání Maji Vetrihové. Díky přednášce jsme se dozvěděli, že s Trstenjakem se osobně znala bývalá pokladnice Sdružení přátel Lužice Alena Heričová a paní Hana Štěpánková, jejíž prarodiče Vrlovi byli rodinnými přáteli Trstenjakových.

rč

28. května se konal další ročník folklórní slavnosti v **Bílé Hlíně** u Mnichova Hradiště. Přes dvě stě lidí sledovalo soubory z různých koutů českých zemí a lužickosrbský soubor z Wudworu. Šárka Bencová z Bílé Hliny, Jaromír Jermář z Kláštera Hradiště nad Jizerou, Lukáš Nedvěd z Dolní Krupé a další zdejší obyvatelé se snaží jednak o udržení lidové kultury v živé paměti, jednak o živé styky s wudworským souborem. Každý rok vystoupí wudworští spolu s jinými folklórními skupinami a jsou hosty místních rodin. Při této příležitosti zmínění založili místní odbor Společnosti přátel Lužice. Připomeňme, že na založení odboru stačí tři členové Společnosti.

Uprostřed Lukáš Nedvěd (nahore) a Jaromír Jermář (dole), dodržování pitného režimu v rekordním horku pomohl pivovar Klášter

Šárka Bencová ve středočeském kroji

Závěrečné vystoupení wudworského souboru

Divadlení 2005 ve Varnsdorfu

Po loňské úspěšné divadelní přehlídce se varnsdorfští kulturisté rozhodli pro její pokračování s menšími změnami. Profesionální lužickosrbské

divadlo nahradili ochotníci z Šunowa-Konjec a přibyli Slováci z chorvatského Iloku. Již v pátek 17. června se uskutečnil program pro žáky a studenty s názvem Krajané. Vlastní přehlídka divadel se pak kona-

*Rodina Čumpje-
lových
v plném
počtu*

la v sobotu odpoledne a večer. Začalo se hrou *Nech si o mně zdát, hořkou hudební komedii* ochotnického souboru Hraničář z Rumburka, následovala inscenace veselohry podle povídky Jěwy-Marje Čornakec Čumpjelic wowcyne wotkazanje (Odkaz babičky Čumpjelové), autorka téma aktualizovala o aktuální problémy s nezaměstnaností a odebíráním finančních prostředků v Lužici. Jako loni vystoupili Češi z Ivanova Sela v Chorvatsku s vlastní hrou Kocourkov aneb veselohra ze života (autoři Bohdana Pěva Šolcová a Radek Kukura Janček). Posledním představením byla komedie *Strašidlo Františka Urbánka* v podání chorvatských Slováků. Přehlídka zařazením Slováků dosáhla „úplnosti“ a lze doufat, že se bude příští rok opakovat. Na druhou stranu je otázkou, zda návštěvnosti neškodí začátek už ve 14 hodin. Tato denní doba za horkého počasí láká spíše k vodě. Další věcí, kterou je třeba vytknout lužickosrbským kolegům, je organizační improvizace. Představení bylo domluveno jen několik dní dopředu a nebylo tak možné zajistit pořádnou propagaci. Nejsem si rovněž zcela jist, jestli by nebylo lépe volit inscenaci, kde není nutné znát tolik reálií. V každém případě je však třeba říci, že představení byla vpravdě pěkná a že Varnsdorf (Warnoćicy) o kulturu starostlivě pečuje i s omezeným množstvím peněžních prostředků. O minifestivalu informoval Děčínský deník.

Křesťané pěti národů v Praze

Když se před časem konalo ve Zhořelci setkání křesťanů čtyř národů (myšleno z Polska, Německa, Čech a Slovenska), nezbylo než neustále připomínat, že těch národů ze čtyř zemí je ve skutečnosti pět. Lužičtí Srbové pak na něm nechyběli ani letos, když se pod heslem *Pozvání k naději* konalo pro změnu v Praze. Mezi posluchači koncertu Našich pěvců byl u sv. Jiljí také Serbski superintendent Jan Malink a tak snad nejen jeho potěšily skladby lužickosrbských autorů na programu (B. Krawc, K. A. Kocor). Nejen jako hosté, ale i jako aktivní účastníci byli v Praze i *Slepijanske kantorki*. Jak jinak než oblečené v tradičních krojích a plné elánu.

hh

Z HORNÍ LUŽICE

Serbski ewangelski cyrkwinski džen

Takový církevní svátek se koná vždy v nějakém sboru. Letos hosty při příjezdu do obce Bukey vítal už zdálky lužickosrbský prapor na kostelní věži. Zdejší evangelický sbor může posloužit jako dobrá ukázka dnešních poměrů. I když je zde vládne němčina, na kazatelně je ještě dvojjazyčný biblický verš. Pěvecký sbor může díky svým některým členům zpívat německy i hornolužicky (při letošním svátku se ovšem zpívalo jen srbsky) a místní vyzdobili kostel březovými větvemi a modro-červeno-bílými trikolórami. Kostel byl postaven za srbského faráře Jana Wawera (mj. jednoho ze čtyř překladatelů bible do hornolužické srbštiny), ovšem kamenná pamětní deska v kostele je jen německá. Taková je dnešní realita. Ale patří k ní i místní farář Thomas Haenchen, který, ač Němec, podporuje zachování i oživování srbských tradic ve sboru.

Letošní církevní svátek probíhal v sobotu i v neděli, takže bylo dost příležitostí k setkávání. Heslem byl letos verš *Pojďte ke mně všichni* (Mt. 11). A přišli skutečně hosté ze všech koutů – nejen z Horní, ale i z Dolní Lužice, ze Saska, z Čech a dokonce z Austrálie. Ta má totiž také své „Bukey“ – městečko emigrantů Tarrington se původně jmenovalo Hochkirch, což je německé pojmenování pro Bukey. Přišli nejen evangelici, ale i jejich katoličtí přátelé. K tomu srbský superintendent Jan Malink říká: „*Srbská ekumena funguje dost dobře. Už staletí žijí spolu evangeličtí a katoličtí Srbové v míru a pokoji. Od 19. století máme dobrou spolupráci mezi konfesemi. Jistěže musí srbská ekumena vidět své možnosti, které by obstály ve větším měřítku, střízlivě. Ale dobře spolupracujeme tam, kde je to možné a smysluplné. Právě připravuji s katolickým děkanem Wittem Šćapanem společně bohoslužby k zahájení nového školního roku na srbské škole v Budyšině.*“

Oproti loňskému roku bylo nápadné, kolik se zúčastnilo dětí. Počasí jim přálo při hrách na farním dvoře, divadelním představení i večerním posezení. Dospělí si také mohli vybírat. Na programu byly třeba přednášky i ukázky místních lidových krojů. Nechyběla ani večerní zábava se skupinou Wólbernosće, jejíž veselé zpěvy zazněly i loni v Praze.

hh

V Hórkách se konala 9. dubna hlavní a volební schůze **Serbskeho šulského towarstwa**. Na ní byla většinou hlasů zvolena předsedkyně Ludmila Budarjowa. Dále v novém předsednictvu jsou: dr. Jana Šolčina, Rejza Šěnowa, Walburga Šćapanowa, Margot Hašcyna, Michał Wałda a Stefan Rjeda.

(SR 10. 4.) odo

Další boje o zachování škol

Starostové mikroregionu *Při Klóšterskej Wodze* v okrese Kamenec počítají s tím, že v budoucnosti budou mít už jenom dva lužickosrbské druhé stupně základních škol. Jedna z nich bude podle představ starostů v Ralbicích a druhá by se mohla nově postavit ve Worklecích nebo v Pančicích-Kukowě. Souhlas obce **Pančicy-Kukow** s uzavřením školy je *deprimující* pro předsedu Domowiny Jana Nuka. Na své schůzi v Kamjenci o uzavření 2. stupně základní školy v Pančicích-Kukowě od školního roku 2007/8 z důvodu nedostatku žáků rozhodlo i okresní zastupitelstvo. Bude to další škola po Chróscicích, která bude zrušena, poté zůstanou školy tohoto druhu už jen ve Worklecích a v Ralbicích.

10. května se Domowina, Lužickosrbský školský spolek a Saská lužickosrbská rada ve svém dopise obrátili na saské ministerstvo školství kvůli **uchování lužickosrbských vzdělávacích ústavů**. Mimo jiné v něm stojí, že zavřením škol bude zničen projekt dvojjazyčného vzdělávání. Obzvláště špatné je to pro oblast Slepého, protože tam je pouze jedna škola s nabídkou dvojjazyčné výuky. Pro kamenecký okres se upřednostňuje tangentský model a tím zachování pančické školy. Zároveň je odmítnuto posílání žáků do jediné dvojjazyčné školy.

18. května kolem 4 500 rodičů, učitelů a komunálních politiků protestovalo v Drážďanech proti **dalšímu zavírání „srjedzných šulow“** (druhých stupňů ZŠ). Mezi nimi byli lidé z Kulowa, Wóslinku, Łazu, Hamora, Klětného a Delnjeho Wujězda.

Lužičtí Srbové se sešli se saským ministrem školství **Steffenem Flatthem** (CDU). Srbsští zástupci tentokrát hovořili *opravdu jedním hlasem*, sdělila předsedkyně Lužickosrbského školského spolku Ludmila Budarjowa, a odcházeli plní optimismu. Následovalo trpké zklamání. Podle konečného seznamu srjedzných šulow (2. stupeň ZŠ), který 30. května zveřejnilo Saské ministerstvo školství, má sice zůstat škola ve Slepém, ale jiné se budou zavírat. Škola v Pančicích-Kukowě se zavře za dva roky.

30. května saské ministerstvo nepovolilo výjimku pro **radworský** pátý ročník. „*Vláda nemá politickou vůli využívat výjimek,*“ pokračovala Budarjowa. Místostarosta Radworu Pětr Kliman kritizuje ignorování lužickosrbských stanovisek ministerstvem. Budarjowa dále připomíná, že po uzavření pátého ročníku mohou následovat další jako v Chróscicích. Uzavření školy v Radworu odmítlo i budyšínské okresní zastupitelstvo. V otázce radworské ZŠ se nic nezměnilo, přestože požadovaný nejmenší počet žáků 20 byl nakonec přece jen dosažen a přestože se starosta Baberška sešel se zástupci ministerstva školství. Nová situace nastala, když se do radworské školy navíc přihlásili tři žáci. Radworská obec si proto chce prosadit nový pátý ročník právní cestou. Jak sdělil radworský starosta, odvolávají se na menšinová práva.

Výhled na nový pátý ročník v **Kulowské ZŠ** se zhoršil. Podle odpovědi ministerstva školství ani žáci z Wóslinku nedostačují na další trvání školy. Kulowský starosta to odmítá a trvá na stížnosti proti rozhodnutí z Drážďan.

Obec **Łaz** chce bojovat všemi demokratickými prostředky proti zavření tamního 2. stupně ZŠ. Když ministerstvo školství zamítne kompromisní návrhy obcí, je připraveno sbírat podpisy „*za ludowe požadanje*“. Také školy v **Hodžiji** a **Bórku-Nowé wsi** jsou ohroženy.

Český poslanec Evropského parlamentu **Jaromír Kohlíček** a jeho polský kolega **Sylwester Chruszcz** podali společnou interpelaci k lužickosrbským záležitostem do evropského výboru (evropského wuběrka). Žádají, aby se Evropský parlament zabýval otázkou zavírání lužickosrbských 2. stupňů základních škol a se zákazem lužické srbštiny v klášteře Marijina Hwězda. Stanovisko parlamentu bude sděleno i spolkové a saské vládě.

(SN 31. 5., SR 17. 4., 8. 5., 10., 11. 5., 17. 5., 19. 5., 31. 5., 28. 6.) odo, račk

Lužickosrbské školské středisko v Budyšině je ohroženo. Saské ministerstvo kultury nechce převzít navýšené výdaje 1,5 milionu euro. Tuto sumu vypočítali úředníci stavebního odboru Budyšin. Příčinou zvýšení je stoupající cena železa, musí se totiž postavit nová protipožární ochrana. Předpokládalo se umístění Lužickosrbské základní školy v budyšinském lužickosrbském gymnáziu. Jestli se to bude moci uskutečnit, zatím není jasné. Navýšené výdaje 1,5 milionu euro zatím nechce zaplatit ani město ani okres, očekávají totiž podporu od země. **(SR 21. 4.) odo**

Synod Evangelické církve Berlína-Braniborska a slezské Horní Lužice přijal nový lužickosrbský zákon o duchovním životě. V něm mimo jiné stojí, že by se Lužičtí Srbové měli obzvláště podporovat, tak by například měli být součástí církevních sněmů a dalším grémiím církve lužickosrbsky mluvící zástupci. Evangelická církev to chce umožnit a podle svých možností finančně podporovat. **(SR 25. 4.) odo**

Marja Michalkowá zůstane dalších pět let předsedkyní Saské Lužickosrbské rady, jak bylo ujednáno na ustavujícím zasedání nově zvolené rady v Drážďanech. Dále bylo odsouhlaseno, že je zapotřebí nová finanční smlouva pro Založbu za serbski lud. Volba nového předsedy se konala i ve Společnosti na podporu Lužickosrbského gymnázia, staronovým předsedou se stal **dr. Gerat Herman** z Rakec. Ten by chtěl o společnosti více informovat veřejnost. Mimo jiné si postěžoval na nezáměr rodičů o tuto společnost. **(SR 8. 5.) odo**

V **Bukurešti** se konal 50. kongres FUEN. Federalistickou unii evropských národnostních menšin zastupuje 76 národnostních menšin. Lužickosrbskou delegaci vedl místopředseda Domowiny dr. Petr Bržzan. **(SR 8. 5.) odo**

Tradice vzájemné výměny žáků mezi českým **Mělníkem** a lužickými **Ralbicemi** stále pokračuje, letos přijelo do Ralbic 30 dětí a při návratu se k nim připojilo 18 ralbických žáků. Studenti obou škol společně navštívili Saské Švýcarsko. Výměna se letos konala už popátatřicáté. **(SR 10. 5.) odo**

V pátek 6. května 2005 po těžké nemoci zemřel dramaturg a filmař **Gerat Hendrich**. V letech 1966–79 působil jako šéfdramaturg Lužickosrbského souboru písní a tanců. Obzvláště se angažoval na poli lužickosrbského filmu a mnoho let pracoval v lužickosrbské filmové skupině. Dále byl členem Domowiny, řečníkem, recitátorem a hercem v Německo-lužickosrbském národním divadle. **(podle SR) odo**

Ve středu 11. května 2005 zemřel v Chróscích ve věku 82 let lužickosrbský učitel a vlastenec **Jurij Bětnar**. Od roku 1945 až do osmdesátých let působil jako učitel na škole Čišinského v Pančicích-Kukowě. V roce 1980 byl vyznamenán cenou Čišinského a roku 2004 dostal Myto Domowiny. Jurij Bětnar byl také spoluzakladatel Lipy a dlouholetý člen Pančického pěveckého sboru. **(SR 13. 5.) odo**

V Lužici byli opět na návštěvě potomci lužickosrbských emigrantů. Tentokrát přijeli **manželé Hufovi** z australského Tarringtonu. O lužickosrbských emigrantech manželé přednášeli v Bukeckém kostele. Samotný Tarrington se do roku 1918 jmenoval Hochkirch (=Buceky) a byl založen lužickosrbskými rodinami z bukecké farnosti. Elisabeth Hufowa, rozená Měrcínece, už napsala o emigrantech tři knihy. Výtěžkem z poslední byla financována cesta manželů do Lužice. **(SR 6. 6.) odo**

V Chotěbuzi vyšel slovník německého **nářečí**, kterým mluví obyvatelé **Blat** mezi Tšupcem a Starou Niwou. Autorka této knihy chce tímto počinem přispět, aby tato slova nebyla zapomenuta. Také plánuje další vydání ve svém nářečí. **(SR 6. 6.) odo**

Lužickosrbský studentský spolek Sorabija má nové vedení. 1. 6. byli na hlavní schůzi v Lipsku většinou hlasů zvoleni Francizka Šuljoje z Chotěbuzi a Měrko Korjenk z Nowé Wjesky. Nadále členem předsednictva zůstal Jan Měškank z Chotěbuzi. Nové vedení si předsevzalo mezi jiným zhotovení nové kroniky spolku. Lipská Sorabija má nyní 30 členů a příští rok bude slavit 290. výročí svého založení. **(SR 7. 6.) odo**

Rada menšin v Německu, v které jsou zastoupeni Dánové, Frísové, Lužičtí Srbové, Sintové a Romové, se obrátila protestním listem na **Německou poštu**. Protestovali proti tomu, že v novém seznamu PSČ se už mají psát jen německé názvy obcí. **(SR 28. 6.) odo**

Saský zemský premiér **Georg Milbradt** sice připustil, že volný pohyb pracovních sil se může v některých oblastech uvolnit před uplynutím celého sedmiletého přechodného období, ale hned potvrdil saské odhodlání bránit před vstupem východoevropské konkurence ty profese, v nichž v zemi panuje nezaměstnanost. V Sasku je nedostatek např. lékařů a počítačových odborníků.

Obchodní vztahy se Saskem se čile rozvíjejí. Export z ČR do Saska po vstupu České republiky do Evropské unie vzrostl o 64 %. Česko je podle českého ministra zahraničí **Cyrila Svobody** prý také připraveno učinit vstřícné kroky vůči menšině Lužických Srbů v Sasku. Jaká to bude forma a jaký způsob, to je ještě předmětem našeho jednání, uvedl Svoboda. Je možné, že z pražského Lužického semináře vznikne centrum německo-česko-lužickosrbského setkávání. Milbradt dodal, že saská vláda má o tento projekt zájem. Pokud bude ovšem takovýto projekt v budoucnu uskutečněn, bude to nějakou dobu trvat. **(ČTK 8. 6.) rč**

Z DOLNÍ LUŽICE

Braniborská PDS kritizuje **snížení finančního obnosu**, který putuje od spolkové země do Založby za serbski lud. V rozpočtu na rok 2005/2006 plánuje Braniborsko tuto sumu snížit o 120 000 €. Loni před volbami se přitom braniborský předseda vlády Platzek vyslovil proti zkrácení příspěvku. **(BSR 27. 4.) sto, odo**

I v novém školní roce 2005/2006 bude mít **brjazynská škola Mata Kosyka** podobu celodenní školní instituce. S tím souhlasilo postupimské ministerstvo školství. Od pondělí do pátku budou mít školáci na výběr z mimoškolních aktivit, na čemž se budou podílet taky obecní spolky. **(BSR 4. 5.) sto**

160 lidí se 12. června zúčastnilo protestního **pochodu podél ěakomských rybníků**, které jsou ohroženy uhelnou jámou. Před pochodem byla bohoslužba v jedné dosud stojící usedlosti, na které kázal Bernd Pittkunings. Protestu se zúčastnil i zemský poslanec Rüdiger Hoffmann z Postupimi a Hajko Kozel z Drážďan. **(BSR 13. 6.) sto**

Osmý **vzpomínkový den na odbagrované lužické vesnice** se konal 11. června u Šibojské nádrže blízko Wojerec, kde dřív stály vesnice Šiboj a Roholín. Na vzpomínkovém aktu, kterého se zúčastnilo asi sto lidí, promluvil zástupce Domowiny Petr Bržzan a starostka Gretla Manowa. U jezera byla umístěna informační tabule v srbštině a němčině a pamětní kámen. **(BSR 13. 6.) sto**

Z CIZINY

Zemřel papež Jan Pavel II.

Smrt papeže Jana Pavla II., občanským jménem Karola Wojtyły, obzvláště citelně zasáhla Slováky, hlavně Poláky, byl totiž prvním papežem, který byl slovanského původu. Z tohoto důvodu je to velká ztráta i pro Lužické Srby. Jeho význam pro ně byl o to větší, že byl jediným papežem, který kdy pronesl Urbi et orbi také v lužické srbštině a tím zvýšil její prestiž. Papež též dokonce navštívil Lužici, i když ještě jako krakovský kardinál, a také připravoval beatifikaci Alojze Andrického (katolického kněze), který zemřel za druhé světové války a u kterého je naděje, že bude prvním lužickosrbským svatým. Bohužel to nestihl. Výrazem smutku Lužických Srbů byly nejen mše v katolických farnostech, ale i umístění tzv. *żarowske knihy* na internetu. **kik, odo**

V jedné rakouské školce na rakousko-maďarské hranici se budou tamní děti učit – podobně jako děti v projektu Witaj – pomocí **imerze** cizí jazyk. V tomto případě jsou ovšem do projektu zahrnuty hned tři jazyky – němčina, maďarština a chorvatština, protože v Hradištsku (Burgenlandu) žije i chorvatská menšina. Půjde o první takový přeshraniční projekt. **(BSR 11. 4.) sto**

Švýcarské statistické studie z roku 2000, které byly nyní zveřejněny, ukazují, že mluvčích **rétorománštiny** ubývá. Tento jazyk používá asi 60 000 lidí, za posledních 10 let byl však zaznamenán 10% úbytek. Ve školách a na úřadech má stále stabilní postavení. (BSR 25. 4.) *sto*

Korutanští Slovinci začátkem května dostali 20 nových obecních tabulí s německými a slovinskými názvy. Na tom se dojednali zástupci Slovinců a korutanské vlády. Tak se po 28 letech realizovalo zákonné ustanovení z roku 1977.

Od května tohoto roku zde bylo umístěno i 152 informačních tabulí, které informují o tom, že v tomto regioně žijí Slovinci se svou vlastní kulturou a jazykem. Několik tabulí s nápisem *Vidna domovina- Sichtbare Heimat* bylo poškozených nacionalisty, Slovinci umístění ovšem považují za úspěch. (BSR 9. 5., 13. 6.) *sto*

Asi milión **Arménů** se 25. dubna poklonil v arménském hlavním městě Jerevanu u památníku obětí tureckých masakrů, jejichž hlavní vlna proběhla v roce 1915, kdy bylo zavražděno zhruba 1,5 miliónu lidí. Lidé mlčky kladli květiny k pomníku na pahorku Cicernakaberda. Z pahorku je vidět horu Ararat ležící na tureckém území obývaném dříve Armény a považované za posvátnou horu národa. Prezident Robert Kočarjan řekl, že *Arménie je připravena navázat přirozené vztahy s Tureckem*. Diplomatické vztahy mezi oběma státy nebyly nikdy navázány: „*Turecké popírání [genocidy] však zaráží nejen nás, nýbrž i celé mezinárodní společenství*“, uvedl s tím, že nejde o odškodnění, ale jen o morální otázku. O této nepřiznané genocidě se diskutuje v souvislosti se snahou Turecka o vstup do Evropské unie. Jednou ze zemí, která se Arménů v tomto smyslu zastává, je Francie. Podle některých francouzských komentátorů bylo francouzské neevropské ústavní smlouvě mířeno nejen proti levnějšímu *polskému instalátorovi*, ale i proti vstupu jinostandardního Turecka do EU. I německý parlament 16. června přijal usnesení, odsuzující tuto genocidu. *rč (s použitím zprávy teletextu ČT 25. 4.)*

Pomník arménské genocidy v Paříži

Serbski duch

ČT 2 9. února 17:20

Společnost přátel Lužice a Česká televize pořádaly 9. února v klubu Citadela v pražské Klimentské ulici promítání půlhodinového televizního dokumentu **Serbski duch** o mladých Lužických Srbech v rámci řady menšinových pořadů Velký vůz. Dokument uvedli za Českou televizi režiséři **Martin Dušek** a **Ondřej Provazník**, za Společnost přátel Lužice Radek Čermák. Byli přítomni hosté z Lužice, protagonistky pořadu Andreja Waldžic a Madleňka Šolčic.

Projekce pokračovala čtením povídky Andreje Waldžic *konec = začátek* v českém překladu a diskusí. Dokument bylo možné shlédnout v tutěž dobu (v 17:20) na programu ČT 2.

Ve vysílání pořadu **Dobré ráno** (v 6:40) oba režiséři s Madleňkou Šolčic v rozhovoru zdůraznili nefolklornost lužickosrbské kultury. Na otázku moderátora Aleše Cibulky odpověděli, že Lužičtí Srbové mají k Čechům srdečný vztah, rádi se učí česky a čeština mladým lidem připadá erotická.

Dušek a Provazník pobýli v Lužici v době Ptačí svatby 24.–26. ledna. Na začátku dokumentu byla anketa z pražského náměstí bratří Synků. Lidé Lužici umísťovali tu na Balkán, tu do Sovětského svazu. Nejpřesnější odpověď dal jeden (jižní) Srb. Následovalo vysvětlení Františka Vydry z chrastavského muzea.

Hrdinové v dokumentu tvoří pestrou mozaiku. **Madleňka Šolčic** svým působením v rozhlasové redakci ovlivňuje rozvoj lužické srbštiny. **Anna-Marie Brettschneiderová** se po rozvodu vrátila ze západu, začala své děti vychovávat lužickosrbsky a vymýšlet popové písně. Jestliže byl Měrcín

Weclich jednou označen za lužickosrbského Karla Gotta, Anna-Marie Brettschneiderec je lužickosrbskou Britney Spearsovou. **Pětr Cyž** jako zpěvák metalové skupiny Awful Noise znovuobjevuje zpěvnost svého mateřského jazyka a zjišťuje, že na koncertech u mladých Srbů vzbuzují hrst, takže se nestydí mezi Němci mluvit srbsky. **Marko Smola** se vrátil k zemědělské tradici, žije s rodinou na statku a skládá písně a skeče pro kabarety SG Sněhowka a Lózy Hólcy. **Andreja Waldžic**, která píše příběhy pro děti a pracuje pro vysílací společnost (sčelak) MDR. Celý dokument oživilo záběry koulování na dvoře Lužickosrbského gymnázia a anketa mezi studenty.

Na začátku nás aktéři uvádějí do lužickosrbských reálií, jazykové situace, toho, co dělají, odpovídají na otázku, jaké je jejich nejoblíbenější lužickosrbské slovo a zda Srbové budou ještě za sto let. Zde se dotkli hlavně tématu obrovské nezaměstnanosti a s tím spojeného odchodu mladých lidí. Budoucnost spojují s jazykem, vírou (Marko Smola) a demokracií (Pětr Cyž). Andreja Waldžic považuje lužickosrbskou kulturu za jednu barvu, díky které je svět o něco barevnější, za více než praktické má to, že Lužičtí Srbové dobře rozumí dalším Slovanům.

České promluvy byly přeloženy do hornolužické srbštiny. Rozhovory se odehrávaly v lužické srbštině, Anna-Marie Brettschneiderová mluvila německy a v němčině probíhal i rozhovor se studenty gymnázia, protože nerozuměli dobře česky.

V záběrech jsme mohli vidět lužickosrbský katolický venkov, zkoušku skupiny Awful Noise, zkoušku SG Sněhowka, prezentaci knihy Zatajena njeprawda a oslavu v lužickosrbském klubu Centrifuga na koleji v Lipsku, Budyšin, lužickosrbské školky v Radworu a Ralbicích, vysílací studio rozhlasu, statek Marka Smoly.

Konec je smutný: Andreja Waldzic získala na jeden a půl roku stáž v Lipsku a domů se vrátí tak na 50 procent. K tomu zpívá Marko Smola *Po pučů na džěto* (Na cestě za prací).

Bylo natočeno na osm hodin materiálu. Nebyly publikovány záběry z hodiny češtiny v Chrósćicích a rozhovor s učitelkou Janou Štillerovou, rozhovor s kulturním referentem Domowiny Jurijem Łuščanským (představuje obecně Lužici) a větší část rozhovoru s Františkem Vydrou (jazyk a kultura Lužických Srbů). Reportáž z programu Lužickosrbského národního souboru byla podle všeho nepoužitelná a dojem z nejdražší lužickosrbské instituce by Lužické Srby poškodil:

prapodivná estrádní směsice, prázdná slova ředitele Wolfganga Rögnera a výrazy neúcty k lužickosrbské kultuře od jedné ze slovenských tanečnic souboru by byly velmi kontrastní ve vztahu k nadšeným mladé generace.

Dokument byl natočen jako infotainment v dobrém slova smyslu. Díky kameře, střihu a hudbě pohled na současnou Lužici má švih, je nejen moderní ale i zábavný. Přispělo k tomu někdy i kouzlo nechťeného. Jako například, když se na nejoblíbenější lužickosrbské slovo ptají Anny-Marie Brettschneiderové, říká, že se musí zeptat své matky, teprve pak se zamýšlí a odpovídá...

račk

střih

veselo při titulkování

odborný poradce

ČT 28. 5. 2005

V neděli 8. května odvysílal druhý program České televize přímý přenos **katolické bohoslužby smíření z chrámu Navštívení Panny Marie v Hejnicích**. Čtyřjazyčná koncelebrovaná mše na památku ukončení druhé světové války měla vyjádřit společnou vůli po míru a přátelství všech národů žijících na pomezí třech států – Česka, Německa a Polska. Lužické Srby zastupoval P. dr. Rudolf Kilank z Budyšina, který se v promluvě zamyslel nad obsahem slovanských

slov pokoj – mír. Zároveň připomněl souběžně probíhající akt u pomníku sovětských a polských vojáků v Chrósćicích. Lužická srbština zazněla i při čtení evangelia a v přímělu, nepřehlédnutelných bylo i několik žen v národních krojích. Zaujalo také to, že moderátor pořadu podal nejen základní informaci o Lužických Srbech, ale dokonce několikrát zmínil společné kořeny a blízkost třech přítomných slovanských národů.

Vladislav Veselý

ZÁPISNÍK

Lužickosrbsko-české bohoslužby v neděli 11. září 2005 v 10 hodin

se budou konat v modlitebně Českobratrské církve evangelické v Praze 6-Dejvicích v ulici **Dr. Zikmunda Wintra 15** (v suterénu).

Lužičtí Srbové s lužickosrbským superintendentem **Janem Malinkem** přijedou zvláštním autobusem. (Z Budyšina odjíždějí v 6³⁰ přes Buकेcy a Lubij. Do Budyšina se navrátí ve 20 hod.). Naším zájemcům doporučujeme účast.

(PB meja 2005) J-a

Poděkování za dary:

Pan Karel Habal daroval knihovně SPL knihu Mikławše Krječmara o Čišinském. Budyšin 1933.

Česko-lužický věstník

Vychází ročně v deseti číslech a jednom dvojčísle v nákladu 400 výtisků. • Cena jednotlivého čísla 20,- Kč. • Vydává Společnost přátel Lužice/Towaršnosć přečelow Serbow/Towarišnosć pšijašelow Serbow. • www.Luzice.cz • Vedoucí redaktor: Radek Čermák, Malkovského 596, Praha 18-Letňany, CZ - 199 00, tel. +420 721 706 715, el. adresa Radek.Cermak@email.cz • Zástupce: Vladislav Knoll, tel. 723 922 550, el. adresa Vladislav.Knoll@centrum.cz • Redaktoři: Ondřej Doležal, Josef Šaur, Kinga Kijec • Sítový redaktor a pokladník: ing. Miloš Malec, Milos.Malec@seznam.cz • Předplatné na rok 2004: ČR 200,- Kč, zahraniční 350,- Kč (12 €), členské příspěvky 300,- Kč, pro sociálně slabé možnost požádat o snížení. • Jak si nás předplatit? • Spojte se s firmou A. L. L., která Vám složenku k úhradě předplatného zašle s nejbližším číslem časopisu. • Pište: A. L. L. Production s. r. o., Poděbradská 24, Praha 9-Vyšochany, 190 00 • elektronickou poštou: [predplatne@predplatne.cz](mailto:předplatne@predplatne.cz), Luzice@luzice.cz • volejte: 234 092 851 • faxujte: 234 092 813 • Pište z mobilního telefonu: SMS ve formátu: OBJ ČLV JMENO PRIJMENI ULICE ČÍSLO DOMU MESTO PSC • Odešlete zprávu psanou velkými písmeny bez diakritiky v maximální délce 160 znaků na telefonní číslo 900 11 06. Cena zprávy je 6 Kč. • www.predplatne.cz, www.Luzice.cz • Abonenci ze ZRN též přez referenta Domowiny za kulturně naležnosće a wukraj, Budyšin. • Pro ukončení předplatného je nutné se odhlásit. • Bankovní spojení na Společnost přátel Lužice: ČSOB (Poštovní spořitelna) 181 757 044/ 0300. • Redakce se neztotožňuje vždy s názory autorů. Za věcnou a slohovou stránku příspěvků odpovídají příslušní autoři. • Používat zdroje ČLV je možné s podmínkou uvedení zdroje a internetové adresy www.Luzice.cz, je-li již dílo zatíženo autorskými právy, platí zásady prvotního zdroje. • Bytí časopisu je založeno na práci dobrovolníků. • Stížnosti na nezaslání časopisu vyřizuje firma A. L. L. • MK ČR E 6880 • ISSN 1212-0790

Děkujeme Magistrátu hlavního města Prahy za poskytnutí grantu ve výši 80 000,- na nový nábytek pro Hórníkovu knihovnu.